

ל"ג בעומר בהיבט סביבתי

מדי שנה, בל"ג בעומר, נרשמת עליה חדה ברמת זיהום האוויר בכל רחבי המדינה. בתהליך השריפה נפלטים לאוויר ריכוזים גבוהים של חלקיקים נשימים (חלקיקים החודרים לריאות בתהליך הנשימה) המהווים סכנה לבריאות התושבים, ופחמן דו חמצני הגורם להתחממות כדור הארץ. על מנת לצמצם את הנזק הבריאותי והסביבתי העלולים להיגרם כתוצאה מהדלקת המדורות, מומלץ למלא את ההנחיות הבאות:

ל"ג בעומר הוא חג המשמר מסורת נהדרת וחוויות כיפיות בעיקר לילדים המתרגשים לקראתו. אולם, מנהגי החג עלולים לפגוע בסביבה ולגרום לנזקים רבים: פגיעה בצומח ובמיוחד בעצים, זיהום אויר, השארת פסולת במקום המדורה ועוד.

ניתן לשמר את מסורת החג ומנהגיו, אולם לעשות מאמץ למזער את הפגיעה בסביבה.

טיפים לשמירה על הסביבה ב"ג בעומר:

מתוך אתר החברה להגנת הטבע

מדורות צנועות – עץ הוא משאב סביבתי ולכן רצוי לחסוך בו. גם קורות העץ בהן משתמשים לבנייה - מקורן בעצים חיים, וככל ששורפים יותר מהן - עצים אחרים נכרתים בכדי להכין קורות חדשות. רצוי לשרוף מוצרי עץ שונים שכבר אין בהם שימוש, כמו רהיטים שבורים וכדומה.

פחות מדורות, יותר קהילות – חבל שכל כיתה או כל בניין משותף יקימו לעצמם מדורה משלהם. אחדו את השורות והכינו מדורות שכבתיות/בית ספריות או שכונתיות – כך יהיו פחות מדורות והזדמנות נהדרת להכיר את השכנים ולחזק את הקשרים החברתיים.

בחירת מקום למדורה - יש לבחור איזור חשוף שאין בו סכנת התלקחות אש לשטחים אחרים. שדות בור ושדות קוצים הם מקומות מועדים לפורענות. שריפות רבות הנובעות מרשלנות האדם, פוגעות באופן אנוש בצומח ובחי. מקומות המחיה של החיות נהרסים, וחלקן, בעיקר הקטנות שבהן, לא מסוגלות להימלט מאש המתפשטת במהירות.

לא לכרות עצים חיים – ובסביבה המדברית שלנו גם לא עצים מתים שלהם יש חשיבות במארג האקולוגי. למשל, הם משמשים מקום לינה לציפורים ומקום מסתור לחיות בר שונות.

אין להשליך למדורה עצים צבועים בלכה או צבע, פורמייקה, M.D.F. לא לזרוק למדורה ולשרוף מוצרי פלסטיק שונים (כלים חד פעמיים או שקיות) או צמיגים. שריפת חומרים אלה מגדילה בהרבה את רמת זיהום האוויר, דבר המסכן גם את הנמצאים ליד המדורה ובעיקר את המבוגרים יותר והתינוקות.

יש לקחת את שאריות האוכל והפסולת ולשים אותם בתוך הפחים המיועדים לכך. כך, השטחים הפתוחים נשארים נקיים, וחיות הבר לא ניזוקות מאכילת הפסולת.

מבנה המדורה - את בסיס המדורה כדאי לעשות בתוך גומה אותה חופרים באדמה. כך, שבסוף הבעירה ניתן לכסות היטב את האזור והפגיעה במקום כמעט ולא תהיה מורגשת. יש להציב אבנים מסביב למדורה, בכדי למנוע את סכנת ההתלקחות והתפשטות השריפה

יש להצטייד בכמות מים רבה המוקדשת למטרות כיבוי המדורה. יש להרטיב היטב את שרידי המדורה בכדי לוודא שכל שרידי האש כבוים.

עצים הם רכיב חשוב באיכות חיינו ובאיכות הסביבה. העץ תורם לאיכות האוויר שאנו נושמים. עץ אחד מסייע להורדת הטמפרטורה בסביבתו בקיץ בכארבע מעלות. הצמרת מצלה ומשמשת בית קינון לעשרות ציפורים. מערכת השורשים של עצים בוגרים מייצבת את הקרקע ועשויה להיות גורם ממתן, באופן משמעותי, ברעידות אדמה. עץ בקרבת הבית הוא כמו קיר אקוסטי, הבולם רעשים המגיעים מן הרחוב; ידוע גם כי הקרבה לעצים מרגיעה אנשים. העצים מזכירים לנו את עונות השנה בזמן הפריחה, הלבול והשלכת. טיול בפארק, פיקניק ביער מחברים אותנו לטבע ולפעמים מחברים אותנו גם לעצמנו. יש משהו שקט, עתיק ויציב בעצים, ששורשיהם עמוקים באדמה וראשם גבוה בשמיים.

מושגים הקשורים בל"ג בעומר:

מהי ספירת העומר ?

בימי בית המקדש , אחרי חג הפסח, החלו את טכס הנפת החרמש, בו החלו לקצור את התבואה (עומר) עד שבועות. מאותו זמן החלו לספור שבעה שבועות מפסח עד שבועות סה"כ ספרו 49 יום. ימים אלה היו ימי שמחה , כי כולם עסקו בקצירת השעורה והחיטה והתכונו לקראת העלייה לבית המקדש . אך יחד עם זאת, היו אלה גם ימי דאגה, שמא התבואה תינזק ע"י השרב, הארבה ושאר מזיקין . משחרב בית המקדש , בוטל טקס הנפת החרמש לאחר חג הפסח אולם ספירת העומר נמשכה כזכר לבית המקדש .

ימי ספירת העומר הפכו לימי אבלות , ולא רק בגלל חורבן בית המקדש - לאחר כישלון מרד בר-כוכבא הפכו ימי ספירת העומר גם לימי אבל על גיבורי ישראל שנפלו בתקופת המרד.

סיבה נוספת וקשורה לכך שבגללה ימי ספירת העומר הפכו לימי אבל, מות תלמידיו רבי עקיבא, מנהיג הרוחני של המרד - כתוצאה ממגפה קשה בתקופה שבין פסח ול"ג בעומר (בל"ג בעומר פסקה המגיפה) . מאחר וימים אלה נחשבים לימי אבלות נוהגים לא להסתפר ולא להתחתן בימים אלה עד ל"ג בעומר. ביום ה - 33 לספירת העומר מפסיקים את ימי האבלות .

ל"ג בעומר על קצה המזלג

הדלקת המשואות הייתה מנהג, שחל בארץ ישראל בתקופת בית שני - בתקופה זו בית המקדש היה קיים ואת ציון ראש החודש העברי , העבירו בכל הארץ ולאחר מכן לגולה לבבל , הרחוקה (מסופוטמיה - אזור עיראק של היום), דרך המדבר הגדול .

את המשואות (מדורות) הדליקו במקומות גבוהים , בראשי ההרים, כדי, שיראו את המדורות בכל מקום בסביבתם.

חשיבות הדלקת המשואות הייתה רבה. בעקבות ציון ראש החודש ידעו לתכנן את הגידולים החקלאיים: מתי לזרוע ומתי לקצור וכו'... וכן ידעו מתי חלים החגים העבריים.

את הדלקת המשואות קיימו לאורך תקופה ארוכה בה הייתה "הנשיאות" והסנהדרין מועצת חכמי תורה. מהמאה ה-1 לספירה עד המאה ה-5 לספירה , אז עבר מרכז הכובד היהודי לבבל.

מדוע דווקא בל"ג בעומר חוגגים ?

1. היום בו פסקה המגפה הקשה ממנה מתו תלמידיו של רבי עקיבא .

2. "הילולה" לזכר רבי שמעון בר יוחאי מחבר ספר הזוהר שמת ביום זה לפי המסורת.

3. מנהגי האבלות לא הקיפו את 49 הימים ימי הספירה , כי הם כוללים בתוכם 17 ימים

טובים (חגים ושבטות) אשר אין אבלים בהם: שבעת ימי הפסח, פסח שני . שש שבתות , שבין אסרו-חג של פסח ושבועות , שני ימי ראש חודש אייר ויום ראש חודש סיון = 17 ימים.

ימי האבלות נצטמצמו, אפוא והועמדו רק על 32 יום מימות הספירה . כך יצא שביום ה-33- (ל"ג) הותר להפסיק את האבלות ובמקום זה לחגוג ולשמוח .

תכנים ופעילויות נוספות לחג:

רעיונות לפעילויות עם התלמידים:

- חפש את המטמון (אפשר גם בדרך למדורה קטנה וצנועה), תוך איסוף זרדים ואיצטרובלים המתאימים להבערת אש
- איסוף זרעים של זיתים/תמרים (אפשר להתחיל מספר שבועות מראש, כחלק מלימוד בכתה/גן) המשמשים חומר בערה מצוין
- מדורות שימשו להעברת מסרים - אפשר לקיים משחקים והפעלות סביב נושא העברת המסרים - למשל משחק זרם (עומדים במעגל ומחזיקים ידיים, מנחה ההפעלה לוחץ יד של זה שעומד לידו וזה לוחץ לבא אחריו וכו'.. אפשר למדוד זמנים אפשר לבלבל ששולחים לשני הכיוונים, אפשר להוסיף לחיצה אחת = להמשיך באותו כיוון שתי לחיצות = להחליף כיוון). העברת מסרים – מורס
- כיוונים, כוכבים
- כתב סתרים, פענוח צופן
- אש מטהרת - כל ילד רושם משהו שרוצה להפטר ממנו, וזורק הפתק לאש
- הכנת תה צמחים בעזרת המדורה או על גבי גזיה ושתייה מכוסות רב פעמיות
- קישור לפעילות נוספת של החברה להגנת הטבע:

http://www.sheifa.co.il/image/users/59775/ftp/my_files/mail%2025/%D7%9C%D7%92%20%D7%91%D7%A2%D7%95%D7%9E%D7%A8%20%D7%91%D7%94%D7%99%D7%91%D7%98%20%D7%94%D7%A1%D7%91%D7%99%D7%91%D7%AA%D7%99.pdf?id=2946478

- נושאים שניתן להתייחס אליהם:
- לימוד תולדות גילוי האש
- אש בתרבויות שונות - יוון העתיקה, אולמפיאדה, הודו
- סוגי מדורות לשימושים שונים (חום, אור, בישול וכו')
- חומרי בעירה שונים והשפעתם על הסביבה
- חום - אנרגיה - בלימודי מדעים
- מעבר אנרגיה מצורה לצורה - חום-תנועה, מחומר לכוח
- שריפות - אחריות - אש בשליטה לעומת אש מכלה, לא צפויה, בטיחות

יצירה ל"ג בעומר

אחד ממנהגי ל"ג בעומר הוא צביעה וקישוט של ביצים. קיימים מספר הסברים למנהג קישוט הביצים בל"ג בעומר – המשותף לכולם הוא הפסקה זמנית במנהגי האבלות הנהוגים בעת ספירת העומר, שהרי ל"ג בעומר הוא יום שמח!

צביעה בעזרת תה או בצל
לשם כך יש לעשות שימוש בביצים לא מבושלות, שיבושלו תוך כדי הצביעה. מכניסים לסיור ביצים כמספר הילדים עם קליפות בצלים או תיון ומבשלים (ניתן להוסיף גם תמר). ככל שמשך הבישול יתארך כך יכהה צבע הביצה. אפשר לצבוע חלק מהביצים בעזרת קליפות של בצל לבן וחלקן בעזרת בצל סגול לקבלת צבעים שונים. אם עוטפים את הביצה בקליפת בצל ולא רק מניחים אותה במים, עשויות להתקבל דוגמאות מעניינות על גבי הביצה. אחרי שאוכלים את הביצים הקשות ניתן לעשות עבודות הדבקה עם הקליפות הצבעוניות כגון, פסיפס.

לפני

אחרי

וסיפור אחרון על רבי עקיבא – הכל לטובה!

פעם אחת יצא רבי עקיבא לדרך רחוקה ולקח עימו, חמור, תרנגול ונר. מדוע לקח את החמור? כדי שיוכל לרכוב עליו כשיתעייף, ויניח עליו משאו. ומדוע את התרנגול? כדי שיעיר אותו השכם בבוקר לתפילה.

ואת הנר למה לקח עימו? כדי שיוכל להדליקו בלילה וללמוד תורה.

הלך רבי עקיבא דרך ארוכה, וכאשר הגיע הלילה ונעשה חושך, הגיע לעיר אחת ורצה לנוח בה, חיפש מלון אך לא היה, ביקש רבי עקיבא מאנשים לתת לו מקום ללון, אמרו לו: אין מקום, לך הלאה עמד ברחוב, בחושך ובקור ואיש לא הזמינו לביתו, ובכל זאת אמר: כל מה שעושה השם, הכול לטובה הוא. לא רצה הרבי להישאר בעיר הזאת שאנשיה רעים הם, יצא לשדה, בחר מקום מתחת לעץ, הדליק הנר, האכיל את התרנגול ואת החמור וישב ללמוד תורה, למד עד ששכח שהוא לבד. פתאום שמע שאגה גדולה וראה אריה גדול מגיע מן היער הקרוב וטורף את החמור שלו. עוד הוא נבהל והנה בא חתול וטרף את התרנגול, ואז באה רוח וכיבתה את הנר, נשאר רבי עקיבא עומד לבד ביער בחושך גמור.

לא היה לו חמור, לא חתול ולא נר. אמר: כל מה שעושה השם, הכול לטובה הוא. ואז, פתאום הוא שומע רעש גדול מן העיר, קריאות וצעקות, מה קרה? אויבים נכנסו לעיר ולקחו איתם את אנשי העיר בשבי, בדרכם עברו בשדה ששם עמד רבי עקיבא, אבל, בגלל החושך לא ראו אותו, וכך ניצל מידם.

אמר רבי עקיבא: עכשיו ידעו כולם, כי מה שעושה השם, עושה הכל לטובה. אילו לא אכל האריה את החמור- היה נוער.

אילו לא אכל החתול את התרנגול, היה קורא בקול ואילו לא כבה הנר, היה מאיר את החושך, ואז החיילים היו לוקחים גם אותי.

הודה רבי עקיבא לשם והמשיך לדרכו לבדו, עם אמונתו.

קישורים מומלצים

להרחבה באתר החברה להגנת הטבע:

[כאן](#)

[מערך פעילות](#)

[פעילות באתר קק"ל](#)

ניסויים סביב אש ומשחקים שונים:

http://www.yeladim-edu.org.il/docs/lag_baomer/ze_madlik.pdf

קישורים להכנת חץ וקשת :

<http://www.yeshla.co.il/node/1/results/taxonomy%3A843>

<http://ha-lool.co.il/magazine/article.asp?id=1454&paid=1451>

http://www.etze.co.il/index.php?option=com_content&view=article&id=1131:2010-04-26-06-03-13&catid=159:q-